

Ortaöğretime Devam Eden Ergenlerde Okula Yabancılaşmanın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Investigation of School Alienation in terms of Various Variables in Adolescents Attending High School

Mehmet Sıddık VANGÖLÜ^[1] Gaye Zeynep ÇENESİZ^[2]

Başvuru Tarihi: 17 Ağustos 2022

ÖZ

Kabul Tarihi: 13 Ekim 2022

Okula yabancılaşma, öğrencilerin öğrenme sürecinden uzaklaşmaları ve okulda dahil oldukları sosyal grup ve aktivitelerden kendilerini soyutlama sürecini tanımlayan güncel bir problemdir. Bu çalışmada ergenlerde okula yabancılaşmanın cinsiyet, göç deneyimi, okula dair güvenlik algısı, devam edilen sınıf düzeyi, akademik başarı seviyesi, anne-baba eğitim durumu, ekonomik durum ve devam edilen okul türü değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma 238 erkek, 318 kadın olmak üzere 556 ergen ile yürütülmüştür. Veriler t-testi, tek yönlü ANOVA analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre sınıf düzeyi, eğitim görülen okul türü, başarı ve okul güvenlik algısının okula yabancılaşmayı anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne-baba eğitim durumu, göç yaşantısı, ekonomik durum ve cinsiyet değişkelerinin okula yabancılaşma düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda okulda güvenli bir iklimin oluşturulması, öğrenciler arasında uyum ve tanışma programlarının gerçekleştirilmesi, öğrencilerin eğitim sürecine aktif bir şekilde dahil edilerek başarı duygusunun hissettirilmesi gibi faaliyetlerin okula yabancılaşma için önleyici olabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: okula yabancılaşma, ergen, okul, göç

Received Date: 17 August 2022

ABSTRACT

Accepted Date: 13 October 2022

School alienation is a current problem that defines the process of students moving away from the learning process and isolating themselves from the social groups and activities they are involved in at school. The present study was aimed to examine adolescents' alienation from school in terms of gender, migration experience, perception of school security, grade level, academic achievement level, education level of parents, economic status and type of school attended. The study was conducted with 556 adolescents, 238 males and 318 females. The data were analyzed by t-test, one-way ANOVA analysis and multiple linear regression analysis. According to the findings of the study grade level, type of school, achievement level and school security perception significantly predicted alienation from school. It was found that the parents' educational status, immigration experience, economic status and gender did not cause a significant difference on the level of alienation from school. In line with these findings, activities such as creating a safe climate at school, carrying out adaptation programs among students, and making students feel the sense of success by being actively involved in the education process can be preventive for alienation from school.

Keywords: school alienation, adolescent, school, migration

Atıf Cite Vangölü, M. S., & Çenesiz, G. Z. (2022). Ortaöğretime devam eden ergenlerde okula yabancılaşmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 4 (3), 529-548. <https://doi.org/10.47793/hp.1163342>

* Bu makale birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

^[1] Dr. | Van İl Millî Eğitim Müdürlüğü | Van | Türkiye | ORCID: 0000-0002-8312-9795 | mehmetvngl_13@hotmail.com

^[2] Dr. Öğr. Üyesi | Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi | Edebiyat Fakültesi | Psikoloji | Van | Türkiye | ORCID: 0000-0003-2835-9851

GİRİŞ

Bireyin özü, sosyal ve doğal ortamı ile kopukluk yaşaması (Tolan, 1981), bir kişiden ya da bir şeyden uzaklaşması (Aydoğan, 2015) olarak kavramsallaştırılan yabancılaşma olgusu bireyin sürekli karşılaşılabileceği psikolojik durumlardandır (Şimşek ve Ataş-Akdemir, 2015). Anlam olarak negatif bir intibah uyandırır da yabancılaşma kavramı kişinin kendisi olmasına engel olan veya kendisi ile özü arasına giren mesafe olarak ifade edilebilir (Tekin, 2010). Yabancılaşma süreci boyunca kişi, kendi yaptıklarının öznesi pozisyonundan çıkıp nesneleşerek makine, kurum, medya gibi nesne ve ötekilerin kontrolüne girmektedir (Erjem, 2005). Bu tanımlamalara göre yabancılaşma, insanın özü veya diğeri ile ilişkisinin bozulması durumu şeklinde tanımlanabilir.

Eğitim, yabancılaşmadan etkilenen disiplinlerden biridir (Tezcan, 1985). Eğitimde yabancılaşma okulda öğrencinin ait olma ve okula bağlılık duygusunun yetersizliği olarak tanımlanabilmektedir (Schulz, 2011). Okula yabancılaşma, yabancılaşmanın eğitim ortamında oluşturduğu etkinin ürettiği kavramlardandır. Okula yabancılaşma; öğrencilerin öğrenme sürecinden uzaklaşmaları (Brown vd., 2003), dahil olmaları gereken sosyal gruptan veya aktivitelerden kendilerini izole etmeleridir (Mann, 2001). Okula yabancılaşma Mau (1992) ve Newman (1981) tarafından dört alt boyut olarak incelenmiştir. Bu alt boyutlar güçsüzlük boyutu, anlamsızlık boyutu, kuralsızlık boyutu ve sosyal uzaklık boyutu olarak ifade edilmiştir. Okulda *güçsüzlük*, hedef sahibi öğrencilerin sahip oldukları bu hedeflerine ulaşabileceklerine dair inanç eksikliğini ifade eder (Mau, 1992). Öğrencilerde okulda işlenen derslerin günlük hayatla bir bağının olmadığına dair algı ve inanç *anlamsızlık* (Brown vd., 2003), okul yöneticileri tarafından kendileri adına alınan kararların öğrenciler tarafından kabul edilmemesi durumu *kuralsızlık* iken öğrencinin bir arkadaşlık ortamına katılmaması ve bu ortamlara dahil olmaktan kaçınması durumu da sosyal uzaklık olarak tanımlanmaktadır (Seeman, 1959).

Yabancılaşma duygusu yaşayan öğrencinin davranışları diğerlerinden farklıdır. Okul ortamında yabancılaşma yaşayan öğrenciler; sınıfta huzursuzluk çıkarma, okuldan uzaklaşarak devamsızlık yapma, verilen ödevleri yapmama, dersten kaçma, şiddet içeren davranışlar ve diğerlerinden uzaklaşma gibi davranışlar sergilemektedirler (Schulz, 2011). Bu davranışlar öğrencilerin okul ortamındaki sosyal ve akademik tecrübeleri sonucunda ortaya çıkan tepkilerdir. Bundan dolayı okul, gelişim aşamasında olan pozitif bir kendilik algısı ve başarı duygusunu yaşamak isteyen birtakım öğrenciler açısından başarısızlık ve hayal kırıklığı gibi faktörlerin meydana geldiği zararlı bir ortama dönüşebilmektedir (Kumari ve Kumar, 2017). Sonuç olarak okullar ve okul personeli birtakım nedenlerle öğrencilerin yabancılaşmasına ve akademik olarak başarısız olmalarına sebep olabilir (Goodwin, 2000). Bu nedenler yetersiz ve uygun olmayan müfredat, etkili olmayan öğretim metodları, düşük kendilik algısı, okul kültürünün başarısız olması gibi faktörlerdir. Alanyazın incelendiğinde ailede farklı dillerin konuşulması (Katıtaş,

2012), düşük kendilik algısı (Çoşkun ve Altay, 2009), sosyal beceri yetersizliği (Özsarı, 2015), devam edilen okul türü (Gedik, 2014), akademik başarının düşüklüğü (Hascher ve Haganauer, 2010), düzenli fiziksel etkinlik eksikliği (Özdemir, 2011), yoksulluk ve kalabalık sınıfların (Uzun, 2006) öğrencilerde okula yabancılaşmaya yol açtığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Okula yabancılaşmaya maruz kalan öğrenciler okul ortamını anlamsız ve kendi görüşlerinin değersiz olarak görüldüğünün yanı sıra okulu sıkıcı ve kurallara uyulmayan bir ortam olarak algılamaktadır (Brown, Higgins ve Paulsen, 2003). Bundan dolayı öğrenciler okuldan uzaklaşarak okulu terk etmekte ya da öğrencilerin okul ortamındaki sosyal ve akademik faaliyetlere katılımları düşmektedir. Yabancılaşma yaşayan kişilerin depresyon, umutsuzluk, anlamsızlık, stres ve kaygı gibi psikolojik sorunlar yaşadığı belirtilmektedir (Yakut, 2016). Yapılan çalışmalar da yabancılaşmanın yalnızlık, depresyon ve öfke gibi sorunlar ile ilişkisini göstermektedir (Çelik, 2005; Duru, 1995; Eunsook, 2007). Benzer şekilde yapılan çalışmalarda öğrencilerin okula yabancılaşma sürecini tetikleyen diğer bir faktörün de göç olgusu olduğu görülmektedir (Örücü vd., 2022). Göçe maruz kalan veya göç ile yer değiştiren insanlar taşındıkları sosyal ortamda yalnız kalabilir ve yabancılaşabilirler.

İçinde bulunulan fiziksel, sosyal ve kültürel çevre insanın gelişimi için önemlidir ve bu çevrenin değişimi bireyi olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir. Bu çevresel değişikliklerden biri de göçtür (Gün ve Bayraktar, 2008). Göç, bireylerin sahip oldukları ekonomik ve sosyo-kültürel yapıdan ayrılmak zorunda kalarak yeni bir sosyo-kültürel yapıya doğru yer değiştirmesidir (Toros, 2008). Göç özellikle çocuk ve ergenlerde çeşitli sorunlara sebep olmaktadır (Nar, 2008). Okula devam eden ve göç deneyimi olan ergenler arkadaşları tarafından dışlanmakta, uyum ve yalnızlaşma problemleri yaşamaktadırlar (Bozan ve Kaştan, 2018). Göç ile yer değiştiren ergenlerde ve ailelerinde meydana gelen sorunlardan biri de yabancılaşmadır (Quin, 2006). Göçe maruz kalan öğrencilerin yabancılaşma düzeyi daha yüksektir (Aktolgalı, 2003).

Mevcut araştırmanın yapıldığı Van ilinin cazibe noktası olarak görülmesi yoğun göç almasına sebep olmaktadır (Deniz ve Etlan, 2009). Bundan dolayı Van ilinde okula devam eden ve göç deneyimi olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda cinsiyet, okul türü, okul ortamının güvenliği, sosyo-ekonomik seviye, anne-baba eğitim durumu, akademik başarı ve devam edilen sınıf düzeyi değişkenlerinin öğrencilerin okula yönelik tutumlarını etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin okula yönelik tutumlarını etkilediği saptanan bu değişkenlerin okula yabancılaşma ile ne tür bir ilişkisinin olduğunun saptanması ve cevaplanması gereken önemli sorulardan biridir. Bu bağlamda ortaöğretime devam eden ergenlerde okula yabancılaşmanın göç deneyimi, cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, okul türü, sınıf düzeyi, okul güvenlik algısı, algılanan ekonomik düzey

değişkenleri açısından araştırılması mevcut araştırmanın ana hedefini oluşturmuştur. Bu hedef doğrultusunda aşağıda sıralanmış sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ortaöğretime devam eden ergenlerde okula yabancılaşma düzeyleri; cinsiyet, göç durumu, algılanan ekonomik düzey, anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Ortaöğretime devam eden ergenlerin sınıf düzeyleri, eğitime devam edilen okul türü, akademik başarıları ve okul güvenlik algıları okula yabancılaşma düzeylerini yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma ergenlerde okula yabancılaşmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bir araştırma olduğu için ilişkisel (korelasyonel) tarama türünde bir araştırmadır. İlişkisel (korelasyonel) araştırma, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2013). Regresyon analizi, aralarında ilişki olan iki veya daha fazla değişkenden birinin bağımlı değişken, diğerlerinin bağımsız değişkenler olarak ayrımı ile aralarındaki ilişkinin bir matematiksel süreç ile ifade edilmesini tanımlamaktadır (Büyüköztürk, 2017).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Katılımcıların cinsiyet, devam ettikleri okul türü, okudukları sınıf düzeyi, algıladıkları sosyo-ekonomik durum, göç durumları, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerinin dağılımlarının incelenmesi için frekans değerlerine bakılmıştır.

Tablo. 1

Katılımcıların demografik özellikleri

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	318	57,2
	Erkek	238	42,8
Okul Türü	Anadolu Lisesi	268	48,2
	Fen Lisesi	148	26,6
	Meslek Lisesi	87	15,6
	İmam Hatip Lisesi	53	9,5
Sınıf Düzeyi	9. sınıf	151	27,2
	10. sınıf	114	20,5
	11. sınıf	155	27,9
	12. Sınıf	136	24,5
Ekonomik Durum	Düşük	32	5,8
	Orta	283	51,3
	İyi	237	42,9
Göç Durumu	Evet	151	27,2
	Hayır	405	72,8
Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	195	35,1
	İlköğretim	269	48,4

	Lise ve Üstü	92	16,5
Baba Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	43	7,6
	İlköğretim	283	51,0
	Lise ve Üstü	230	41,4
Toplam		556	100

Bu dağılımlara incelendiğinde, katılımcıların 318'inin (% 57.2) kadın, 238'inin ise (% 42.8) erkek olduğu görülmüştür. Bu katılımcıların 268'inin (%48.2) Anadolu Lisesinde, 148'inin Fen Lisesinde (%26.6), 87'sinin Meslek Lisesinde (%15.6) ve 53'ünün (%9.5) İmam Hatip Lisesinde okudukları belirlenmiştir. Değişik liselerde okuyan katılımcıların 151'i (% 27.2) 9.sınıfa, 114'ü 10.sınıfa (% 20.5), 155'i 11.sınıfa (% 27.9) ve 136'sı da (% 24.5) 12. sınıfa devam etmektedir. Katılımcıların 32'si (% 5.8) ailesinin ekonomik durumunun düşük, 283'ü (% 51.3) orta ve 237'si (% 42.9) ise ailesinin ekonomik durumunun yüksek olduğunu belirtmiş dört katılımcı ise bu soruya cevap vermemiştir. Katılımcıların 151'i (% 27.2) göç yaşadınız mı sorusuna evet, 405'i (% 72.8) ise hayır cevabını vermiştir. Katılımcıların annelerinin 195'i (% 35,1) okur-yazar değil, 269'u (% 48,4) ilköğretim mezunu ve 92'si (% 16,5) lise ve üstü eğitim düzeyindedir. Katılımcıların babalarının 43'ü (% 7,6) okur-yazar değil, 283'ü (% 51) ilköğretim mezunu ve 230'u (%41,4) lise ve üstü mezundur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu (KBF) ve Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği (ÖYÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu (KBF). Katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek için kullanılan olan Kişisel bilgi formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formunda katılımcılara cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, algılanan akademik başarı düzeyi, algılanan okul güvenliği ve göç yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur.

Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği (ÖYÖ). Öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerini belirlemek amacıyla Sanberk (2003) tarafından geliştirilen ÖYÖ ilköğretim ve liseye devam eden öğrenciler üzerinde uygulamıştır. Ölçek 17 maddeden oluşmaktadır ve 5'li likert tipi bir ölçektir. ÖYÖ dört alt boyuttan oluşmakta ve bu boyutlar Güçsüzlük, Anlamsızlık, Kuralsızlık ve Sosyal Uzaklıktır. Bu çalışmada ölçekten alınan toplam puandan yararlanılarak öğrencilerin yabancılaşma düzeyleri bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 17, en yüksek puan 85'tir. Puanların yüksek olması, yabancılaşmanın da yüksek olduğu anlamına gelmektedir. ÖYÖ'nün iç-tutarlılık katsayısı toplam puan olarak .79, test-tekrar-test korelasyon katsayısı .77 olarak bulunmuştur (Sanberk, 2003).

Bu çalışma kapsamında ölçeğin iç tutarlılık katsayısını tespit etmek için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısına bakıldığında toplam puanın güvenilirlik katsayısının .79 olduğu tespit edilmiştir.

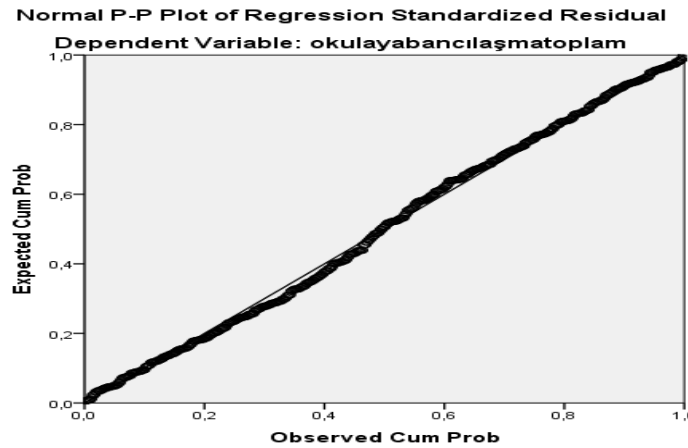
Veri Toplama Süreci

Araştırmanın çalışma grubunda, Van il merkezinde bulunan İpekyolu, Edremit ve Tuşba ilçelerinde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında liseye devam eden öğrenciler yer almıştır. Araştırma verileri Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanarak elde edilmiştir. Ölçekler, okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları ve öğretmenler aracılığıyla sınıfta uygulanmıştır. Ölçekler bir ders saati içerisinde uygulanmış ve doldurmaları için öğrencilere yeterli süre verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda uç değerler ve ölçeklere doğru bir şekilde yanıt vermediği katılımcılara ait ölçekler çıkarıldıktan sonra, çalışmaya 556 öğrenci üzerinden devam edilmiştir.

Veriler analiz edilmeden önce ilk olarak örneklem büyüklüğünün sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiş ve yeterli olduğu bulunmuştur. Normallik varsayımları Histogram ve P-P ile kontrol edilmiş ve normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu sonucu gösteren grafik şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Artıkların normalliği P-P Plot tablosu

Veriler analiz edilmeden önce çoklu regresyon için gerekli olan varsayımların sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir. İlk olarak analiz için gerekli olan örneklem büyüklüğünün sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir. Bunun için de Tabachnick ve Fidell'in (2013) önerdikleri kriter ($N \geq 50 + 8m$) baz alınmıştır. Bu çalışmada 10 tane bağımsız değişken bulunmaktadır. Önerilen kriter ele alındığında bu çalışmaya katılan 556 öğrenci sayısının regresyonun

yapılabilmesi için önerilen örneklem yeterliliğini ($556 \geq 50 + 8 \times 10 = 130$) çok fazla aştığını ve regresyon analizinin yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir.

Standardize edilen artıkların normalliği varsayımı P-P plot ve Histogram ile kontrol edilmiştir. P-P plot'ta verilerin yerleşimi yaklaşık olarak 45 derecelik çizginin üzerinde yer aldığı ve Histogramın da normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Regresyon analizinin eşvaryanslılık varsayımı için saçılma diagramı (scatter plot) incelenmiştir. Saçılma diagramında belirgin bir örüntünün olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum bu varsayımın da sağlandığını göstermektedir.

Yapılan araştırmada okula yabancılaşmanın cinsiyet ve göç olgularına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır. Okula yabancılaşmanın anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, algılanan sosyo-ekonomik düzey ve devam edilen okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Okula yabancılaşmanın sınıf düzeyleri, akademik başarıları ve okul güvenlik algıları tarafından yordanıp yordanmadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre regresyon analizinin yapılabilmesi için ikiden fazla gruptan oluşan kategorik değişkenlerin yeniden kodlanması gerekmektedir. Bu çalışmada da sınıf düzeyleri ve akademik başarı yordayıcı değişkenlerinin yeniden kodlanması için dummy coding (ikili kodlama) kullanılmıştır. İkili kodlamada bir grup referans alınarak diğer gruplarla tek tek kıyaslaması yapılır. Mevcut çalışmada dört gruptan oluşan (9., 10., 11. ve 12.) sınıf düzeyleri değişkeni 12. sınıf referans alınarak yeniden kodlanmıştır. Bu yeniden kodlama sürecinde ilk ikili kodlama için 9. sınıftaki öğrenciler 1 olarak kodlanıp 12. sınıftakiler 0 olarak kodlanmıştır. Yani ilk ikili kodlama değişkeni 9. sınıf ile 12. sınıflar kıyaslamaktadır. Benzer şekilde ikincisi 10. sınıflar ile 12. sınıfları, üçüncüsü ise 11. sınıftaki öğrenciler ile 12. sınıftaki öğrencileri kıyaslamaktadır. Bu değişkenler analizde SD1, SD2 ve SD3 olarak isimlendirilmiştir. Benzer şekilde akademik başarı değişkeni de dört gruptan oluştuğu için bu değişken de ikili kodlama ile yeniden kodlanmıştır. Burada da akademik başarı düzeyi çok iyi olan grup referans noktası olarak seçilmiştir. Bu değişken için oluşturulan ilk ikili kod akademik başarısı düşük olanlar ile çok iyi olanları, ikinci ikili kod akademik başarısı orta olanlar ile çok iyi olanları ve üçüncü ikili kod ise akademik başarısı iyi olanlar ile çok iyi olanları kıyaslamaktadır. Bu değişkenler ise analizde AD1, AD2 ve AD3 şeklinde isimlendirilmiştir.

Etik Onay

Araştırmanın verileri 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Mart ayında Van ilinde toplanmıştır. Verileri toplamak için Van İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurulmuş ve gerekli izinler alınmıştır. Çalışma 2017-2018 yılları arasında yürütülmüş ve etik kurul onayı alınmamıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu kısmında veri analizi sonucu ulaşılan bulgulara sırasıyla yer verilmiştir.

Ergenlerin Okula Yabancılaşma Düzeyleri

Tablo 2

Ergenlerin okula yabancılaşma puanlarını gösteren betimsel istatistik sonuçları

Değişkenler	\bar{X}	Ss	En Düşük	En Yüksek
Okul Yabancılaşma	44.86	9.94	17.00	71.00

Tablo 2 incelendiğinde bu çalışmaya dahil olan ergenlerin okula okula yabancılaşma puan ortalamalarının ($\bar{x}=44.86$) ve standart sapma değerinin ($Ss= 9.94$) olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet ve Göç Deneyimine Göre Farklar

Ergenlerin okula yabancılaşma puanlarının cinsiyet ve göç deneyimi değişkenleri açısından anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek maksadıyla bağımsız örneklem için t-testi analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3

Okula yabancılaşma puanlarının cinsiyet ve göç değişkenleri açısından t-testi sonuçları

Okula Yabancılaşma		N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Cinsiyet	Kadın	318	44.89	10.14	554	.07	.94
	Erkek	238	44.83	9.70			
Göç Deneyimi	Evet	151	46.10	9.90	554	1.79	.07
	Hayır	405	44.40	9.93			

Tablo 3 incelendiğinde cinsiyet [$t(554) = 0.07, p = .94$]. ve göç deneyimi [$t(554) = 1.79, p = .07$] değişkenlerinin ergenlerin okula yabancılaşma düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anne-Baba Eğitim Durumu, Algılanan Ekonomik Düzey ve Devam Edilen Okul Türü Değişkenleri Göre Farklar

Ergenlerin okula yabancılaşma puan ortalamalarının anne-baba eğitim durumu, algılanan ekonomik düzey ile okul türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek maksadıyla tek yönlü ANOVA analizi yapılmıştır.

Tablo 4

Okula yabancılaşma puanlarının çeşitli değişkenlere açısından ANOVA analizi sonuçları

Okula Yabancılaşma	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Anne Eğitim Durumu	Gruplar arası	440.71	2	220.36	2.23	.11
	Grup içi	54416.67	551	98.76		

	Toplam	54857.38	553			
Baba Eğitim Durumu	Gruplar arası	255.97	2	127.99	1.29	.28
	Grup içi	54628.35	552	98.94		
	Toplam	54884.32	554			
Algılanan ekonomik Düzey	Gruplar arası	135.03	2	67.51	.68	.51
	Grup içi	54505.62	549	99.28		
	Toplam	54640.65	551			
Okul Türü	Gruplar arası	1116.99	3	372.33	3.82*	.01
	Grup içi	53768.62	552	97.41		
	Toplam	54885.61	555			

Anova analizinin koşulu olan grup homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiş ve bu koşulun sağlandığı görülmüştür. Ardından yapılan veri analizi sonuçlarına göre okula yabancılaşma düzeylerinin ergenlerin devam ettikleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır [F (3, 552) = 3.82, p = .01]. Bu farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır. Buna göre Fen Lisesi türünde eğitime devam eden ergenlerin (Md = 46.91, SD = 10.94) okula yabancılaşma düzeylerinin Meslek Lisesi türünde okula devam eden ergenlerin düzeylerinden (Md = 43.01, SD = 9.13) anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmanın bağımlı değişkeni olan okula yabancılaşmanın bağımsız değişkenler tarafından yordanıp yordanmadığını tespit etmek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yordayıcı değişkenlerle okula yabancılaşma arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Okula yabancılaşma ile yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon tablosu

Değişkenler	Okula Yab.	SD1	SD2	SD3	AD1	AD2	AD3	OGA
1. Okula yabancılaşma	1							
2. SD1	-.14**	1						
3. SD2	-.02	-.31**	1					
4. SD3	.07	-.38**	-.32**	1				
5. AD1	.19**	-.01	-.04	.06	1			
6. AD2	.19**	-.01	-.01	-.01	-.18**	1		
7. AD3	-.18**	.00	-.02	.01	-.23**	-.77**	1	
8. OGA	-.33	.07	.00	-.08	-.23**	-.02	.09*	1

**p<.01, *p<.05

"SD1 = Sınıf Düzeyi 1. Grup, SD2 = Sınıf Düzeyi 2. Grup, SD3 = Sınıf Düzeyi 3. Grup, AD1 = Akademik Başarı Düzeyi 1. Grup, AD2 = Akademik Başarı Düzeyi 2. Grup, AD3 = Akademik Başarı Düzeyi 3. Grup, OGA = Okul Güvenlik Algısı"

Tablo 5 incelendiğinde yordayıcı değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki korelasyon değerleri -.02 ile +.33 arasında değer almaktadırlar.

Okula yabancılaşmanın yordayıcı değişkenler tarafından yordanıp yordanmadığını tespit etmek amacıyla yapılan regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla incelenmiştir.

Tablo 6.

Okula Yabancılaşmanın Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SE B	B	t	sr ²	R ²	F
SD1	-3.44	1.02	-.15	-3.38*	.02		
SD2	-2.18	1.10	-.09	-1.98*	.01		
SD3	-.69	1.01	-.03	-.68	.00		
AD1	7.77	2.18	.17	3.57*	.01		
AD2	6.55	1.46	.32	4.48*	.03		
AD3	3.36	1.42	.17	2.36*	.01		
OGA	-2.12	.33	-.25	-6.35*	.05		

Okula Yabancılaşma İle Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişki

Tablo 6'da verilen analiz bulguları incelendiğinde SD1 (9.sınıf ile 12.sınıf karşılaştırması) değişkeninin ($\beta = -3.44$, $t = -3.38$, $p < .05$) yabancılaşmanın negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve bağımlı değişkendeki varyansın %2'sini tek başına açıkladığı belirlenmiştir. Buna göre 12.sınıfa devam eden ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinin 9. sınıfa devam eden ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. SD2 (10.sınıf ve 12.sınıf karşılaştırması) değişkeninin ($\beta = -2.18$, $t = -1.98$, $p < .05$) okula yabancılaşmanın negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve bağımlı değişkendeki varyansın %1'sini tek başına açıkladığı belirlenmiştir. 12. Sınıfa devam eden ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinin 10.sınıfa devam eden ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir diğer bulgu olan SD3 (11.sınıf ve 12.sınıf karşılaştırması) değişkeninin ($\beta = -0.69$, $t = -0.68$, $p > .05$) okula yabancılaşmanın anlamlı bir yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Okula Yabancılaşma İle Algılanan Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki

Ergenlerde akademik başarı düzeyinin okula yabancılaşma üzerindeki yordayıcı etkisi incelendiğinde; AD1 (akademik başarı seviyesi düşük olan ergenler ile akademik başarı seviyesi çok iyi olan ergenleri karşılaştıran) değişkeninin okula yabancılaşmanın pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu ($\beta = 7.77$, $t = 3.57$, $p < .05$) ve bağımlı değişkendeki varyansın % 1'ini tek başına açıkladığı belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç akademik başarı düzeyi düşük olan ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinin akademik başarıları çok iyi olan ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Aynı şekilde AD2 (akademik başarı seviyede olan ergenler ile akademik başarı seviyesi çok iyi olan ergenleri karşılaştıran)

değişkeninin okula yabancılaşmanın pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı ($\beta = 6.55, t = 4.48, p < .05$) olduğu ve bağımlı değişkendeki varyansın % 3'ünü tek başına açıkladığı belirlenmiştir. Bu sonuç akademik başarı düzeyi orta olan ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinin akademik başarıları çok iyi olan ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre AD3 (akademik başarı seviyesi iyi olan ergenler ile akademik başarı seviyesi çok iyi olan ergenleri karşılaştıran) değişkeninin okula yabancılaşmanın pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı ($\beta = 3.36, t = 2.36, p < .05$) olduğu ve bağımlı değişkendeki varyansın % 1'ini tek başına açıkladığı belirlenmiştir. Bu sonuç da akademik başarı seviyesi iyi olan ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinin akademik başarıları çok iyi olan ergenlerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Okula Yabancılaşma İle Okul Güvenlik Algısı Arasındaki İlişki

Tablo 6'daki araştırma sonuçlarına göre okul güvenlik algısının tek başına bağımlı değişkendeki varyansın %5'ini açıkladığı ve okula yabancılaşmanın negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı ($\beta = -2.12, t = -6.35, p < .05$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ergenlerde okul güvenlik algısı yükseldikçe okula yabancılaşma puanlarının düşeceği sonucu çıkarılabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada lise eğitimi almakta olan ergenlerin okula yabancılaşma düzeyleri ile cinsiyet, devam edilen okul türü, göç deneyimi, algılanan akademik başarı düzeyi, algılanan ekonomik düzey, sınıf düzeyi ve okul güvenlik algısı değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgular alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve çalışmanın sonuçları doğrultusunda çeşitli öneriler sunulmuştur.

Mevcut çalışmanın bulguları incelendiğinde ergenlerin okula yabancılaşma düzeyleri ile cinsiyet durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalışmanın bu bulgusu ile tutarlı olarak başka çalışmalarda da öğrencilerin cinsiyetleri ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Pala, 2016; Sanberk, 2003; Trent, 2001 ve Uzun, 2006). Mevcut araştırma ile tutarlı sonuçlar veren diğer araştırma bulgularının aksine cinsiyet ile okula yabancılaşma düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin saptandığı araştırma sonuçları da mevcuttur (Lane, 1999; Yiğit, 2010 ve Williamson ve Cullingford, 1998). Okula yabancılaşma düzeyi ve cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı ilişki olduğunu tespit eden araştırmalarda çoğunlukla erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla yabancılaşma yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu tutarlı olmayan araştırma bulguları cinsiyet ile okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin netleştirilebilmesi için daha fazla araştırmanın yürütülmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Mevcut araştırmanın bir diğer bulgusu da ergenlerde okula yabancılaşma ve göç deneyimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir. Alan yazın incelemesi sonucu ulusal ve uluslararası yapılan araştırmalarda direkt okula yabancılaşma ve göç değişkenleri arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Fakat yabancılaşma ile göç kavramları arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara rastlanabilmektedir. Örneğin, Quin (2006) Amerika'da belirlediği iki göçmen aileyi, yabancılaşma ve göç kavramları arasındaki ilişkiyi incelemek için beş yıl süresince takip etmiş ve araştırma sonucunda göçün çocuklar ve ebeveynler arasında yabancılaşmaya neden olduğunu bulgulanmıştır. Kıbrıs'ta Aktolgalı (2003) tarafından göçmen işçiler ve öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen araştırmada göçe maruz kalanların yabancılaşma düzeyinin daha yüksek çıktığı saptanmıştır. Devamlı göç alıp veren ülkelerin, yapısal değişimler yaşaması kaçınılmazdır. Bu değişimler sonucu toplumsal alanda sosyal, kültürel, ekonomik ve kişilerarası ilişkilerde karışıklık, kuralsızlık ve düzensizliğin ortaya çıkması bu toplumdaki insanlarda yabancılaşmaya neden olabilir. Mevcut araştırmada anlamlı bir ilişkinin saptanamaması belki de bölgesel anlamda sosyo-kültürel özellik ve yapıların benzerliğinden kaynaklanmış olabilir. Türkiye İstatistik Kurumunun 2014-2017 yılları arasındaki verileri bu durumu destekler niteliktedir. Buna göre Van ilinin ağırlıklı olarak çevre iller olan Hakkari, Bitlis, Ağrı ve Muş'un yanı sıra İstanbul, Ankara, Bursa gibi metropollerden göç aldığı tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil olan katılımcıların çoğunluğunun Van'a yakın şehirlerden ve Van'a benzer kültürlerden geldikleri düşünüldüğünde, yakın şehirlerden ve birbirine benzer kültürel ortamlardan gelen ailelerde kültürel yakınlığın ve yapısal bir değişimin olmamasının yabancılaşmayı engellemiş olduğu söylenebilir. Mevcut araştırmanın bulgularıyla uyumlu olarak Deniz ve Etlan (2009) tarafından Van ilinde göçmenlerin uyum süreci üzerine yapılan bir çalışmada da göçmenlerin ağırlıklı olarak benzer sosyo-kültürel çevreden gelmiş olmaları ve benzer yerlere yerleşmiş olmaları daha az uyum problemi yaşamalarını sağladığı belirtilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre okula yabancılaşma ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgulanmıştır. Bu bu ile benzer sonuçlar ortaya koyan çalışmaların (Trusty ve Dooley-Dickey, 1993; Yiğit,2010) mevcut olduğu diğer bir deyişle okula yabancılaşma ile annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Bu bulgulara rağmen Uzun (2006) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerden annesi okur-yazar olmayanların, annesi ortaokul veya lise mezunu olan öğrencilere göre okula yabancılaşma puanlarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri ile baba eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu, Özdemir'in (2011) yaptığı araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir. Buna göre babanın eğitim düzeyi ile öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır. Ek olarak Trusty ve Dooley-Dickey'in (1993) araştırma sonucunda da bu sonuçlarla paralel olarak anne ve babanın eğitim düzeyi ile okula yabancılaşmanın arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Yiğit (2010) ve Uzun (2006) ise araştırmalarında bu bulguların aksine babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri üzerinde anlamlı bir yordayıcı değişken olduğu belirtilmiştir. Bu sonucun, araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin çoğunlukla düşük veya orta düzeyde olarak birbiriyle benzerlik göstermelerinden etkilendiği yorumlanabilir. Bu nedenle ailelerin eğitim düzeylerinin öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyi için anlamlı bir değişken olma durumu engellenmiş olabilir.

Çalışmada elde edilen bulgular algılanan ekonomik düzey ile okula yabancılaşma düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Bu bulguyu Çelik (2005), Özdemir (2011), Özsarı (2015) ve Türk (2013) araştırmalarında ailenin ekonomik düzeyi ile okula yabancılaşma düzeyi arasında anlamlı ilişkinin olmadığını bulgulararak desteklemektedir. Uzun (2006) ve Yiğit'in (2010) araştırma sonuçları ise bu bulguların tam tersi okula yabancılaşma düzeyi ile algılanan ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu araştırmaların sonucuna göre ailenin ekonomik düzeyi yükseldikçe öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyi azalmaktadır. Van ilinde lise eğitimine devam eden öğrencilerle yapılan araştırmada ise öğrencilerin, genellikle sosyal ve ekonomik düzey açısından benzer olmalarının aralarındaki uyumun daha kolay sağlanmasında etkili olduğu söylenebilir.

Analizler sonucunda öğrencilerin eğitim aldıkları okul türlerine göre okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı düzeyde istatistiksel farklılığın olduğu bulunmuştur. Fen lisesinde eğitim almakta olan öğrencilerin meslek lisesinde eğitim almakta olan öğrencilere göre okula yabancılaşma puanlarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Fen lisesi ve meslek lisesi gruplarının karşılaştırılması dışında kalan okulların karşılaştırılması sonucunda diğer okul türlerinde eğitim almakta olan öğrencilerin okula yabancılaşma puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Gedik (2014) ve Sanberk (2003) ise araştırmalarında Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin meslek ve genel lisede okuyan öğrencilere göre okula daha fazla yabancılaşma yaşadıklarını belirterek öğrencilerin eğitim aldığı okul türü ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu bulgulamışlardır. Bu bulgunun araştırmamızın bulgularını desteklediği görülmektedir. Bu bulgular sonucunda Fen Liselerinde eğitim almakta olan öğrencilerin akademik başarıdaki isteklerinin ve sınavı kazanmak için yüksek motivasyona sahip olmalarının, arkadaşları ile olan bağlarının kopmasına ve sosyal ortamlardan uzaklaşmalarına neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise öğrencilerin okul güvenlik algısı ile okula yabancılaşması arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu bulgu ile öğrencilerin okula karşı güvenlik algıları arttığında okula karşı yabancılaşmalarının azalacağı görülmektedir. Çoşkun ve Altay'nın (2009) araştırmalarının sonucu da bu bulgu ile paralellik göstererek öğrencilerin okul güvenlik algılarının arttıkça okula yabancılaşma düzeylerinin azaldığını

göstermektedir. Çelik'de (2005) araştırmasında şiddetin öğrencilerin okula yabancılaşmalarını anlamlı şekilde yordadığını söyleyerek okula yabancılaşma yaşayan öğrencilerin şiddete eğilim gösterdiklerini belirtmiştir. Okulda akran baskısı ve şiddete maruz kalmakta olan öğrencilerin de okul güvenlik algılarının düşerek okula yabancılaşabilecekleri söylenebilir. Bu nedenle öğrencinin okulda kendini güvende hissetmesinin ve şiddetin önlenmesinin öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerini azaltacağı varsayılabilir.

Mevcut çalışmada 12. Sınıfa devam eden ergenlerin 9. Sınıfa devam eden ergenlere göre okula daha fazla yabancılaştıkları bulunarak bu sınıf düzeylerinin okula yabancılaşma düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Benzer şekilde 12. Sınıf öğrencileri ile 10. Sınıf öğrencileri arasında da istatikselsel olarak okula yabancılaşma puanlarında anlamlı farklılık saptanarak yine 12. Sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşmalarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bulguların aksine ise 11. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları arasında anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Alanyazın incelemesi sonucunda Katıtaş'ın (2012), ilköğretime devam etmekte olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin düşük olduğu, Çiftçi (2009) ve Bayhan'ın (1995), araştırmalarında üniversite eğitimine devam etmekte olan öğrencilerin orta düzeyde bir okula yabancılaşma yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca Yiğit'de (2010) ilköğretim öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin sınıf düzeylerinin arttıkça okula yabancılaşma düzeylerinin de arttığını belirtmiştir. Gedik (2014) ve Sanberk (2003) ise benzer bulguyu ortaöğretime devam etmekte olan öğrenciler ile yaptıkları çalışmada göstermişlerdir. Bu çalışmaların ortak sonucu olarak öğrencilerin sınıf düzeyleri ile kademeleri arttıkça yabancılaşma puanlarının arttığı görülmektedir.

Çalışmada elde edilen bir başka bulgu ise ergenlerin okula yabancılaşma düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğudur. Bu bulguya göre akademik başarı yüksek olan ergenlerin okula yabancılaşma puanları düşük olurken akademik başarı düzeyi düşük olan ergenlerin okula yabancılaşma puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Pala (2016) araştırmasında akademik başarı düşük ve akademik başarı ortalamanın biraz üzerindeki öğrencilerin okulda daha fazla kuralsızlık yaşadığını belirterek araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Ancak Pala (2016) akademik başarı ile sosyal uzaklık, güçsüzlük ve anlamsızlık alt boyutları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirtmiştir. Morinaj ve arkadaşları (2020) tarafından İsviçreli, 7 ile 9. sınıf arasında okula devam eden ergenlerle yapılan çalışmada okula yabancılaşmanın akademik başarı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mevcut çalışma bulguları ve yukarıda ilişkilendirilen alan yazın çalışmalarının yanı sıra ergenlerde okula yabancılaşma ile ilgili güncel çalışmalar da incelenmiştir. Bu çalışmalarda okul tükenmişliği ile okula yabancılaşmanın ilişkili olduğu (Polat ve Özdemir, 2018; Akyavuz, 2020),

geleneksel ve siber zorbalığın güçsüzlük boyutunda okula yabancılaşma düzeyini arttırdığı (Han ve Demirtaş, 2020), ortaöğretime devam eden öğrencilerde okula yabancılaşma ile antisosyal davranışlar arasından pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu (Atmaca, 2019), mülteci öğrencilerde fen bilgi dersine yönelik tutumların okula yabancılaşmaya aracılık ettiği (Örücü, Kurt ve Hasırcı, 2022) bulunmuştur. Bunların dışında destekleyici okul ve öğrenci odaklı öğretim stillerinin öğrenciler arasında yabancılaşmayı engellediği (Hadjar vd., 2021), okula bağlılığın okula yabancılaşmayı önlediği (Gao vd., 2020) bulunmuştur.

Sonuç olarak önemli bir gelişim dönemi olan ergenlik çağındaki bireyler akranları ve diğerleri tarafından kabul görmek isterler. Özellikle ergen öğrencilerin zamanlarının çoğunu geçirdikleri okul bu noktada önemlidir. Akademik, sosyal ve diğer etkinlik alanlarında kendini ifade edemeyen ergenler zamanla içinde buldukları ortamdan kopabilir ve okula yabancılaşabilirler. Mevcut araştırma bulgularından hareketle okulda güvenli bir ortamın oluşturulması, öğrenci odaklı ders faaliyetlerinin yürütülmesi ve başarı hissini deneyimlenmesi için ortam oluşturulması, tanışma etkinlikleri, spor ve diğer sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ortaöğretim düzeyinde okula devam eden ergenlerde okula yabancılaşmayı önleyebilir. Ayrıca bu araştırmanın bulgularından hareketle bu konu ile ilgili çalışmak isteyen araştırmacılar; ergenlerde okula yabancılaşmanın depresif belirtiler ve dijital bağımlılıklar gibi değişkenlerle olan ilişkisini araştırabilirler. Çalışmada okula yabancılaşma ile göç arasında incelenen ilişkiye ek olarak okula yabancılaşmanın mülteci öğrenciler üzerinde etkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aktolgalı, M. (2003). *Yabancılaşma ve kaygı düzeylerinin göç olgusu ve göç kararlılığı ile ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yakındoğu Üniversitesi.
- Atmaca, T. (2019). Olumsuz okul tutumu, okula yabancılaşma ve anti-sosyal davranışın ortaöğretim öğrencilerinin suça eğilimini yordama düzeyi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 10(19), 63-86. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eibd/issue/47395/598131>
- Aydoğan, E. (2015). Marx ve öncüllerinde yabancılaşma kavramı. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 54, 273-282. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisosbd/issue/2811/37803>
- Bayhan, V. (1995). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma (İnönü Üniversitesi örneği)*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Bozan, İ., & Kaştan, Y. (2018). Göç yaşamış öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri: Bir durum çalışması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (10), 225-248. <https://doi.org/10.20860/ijoses.447898>
- Brown, M. R., Higgins, K., & Paulsen, K. (2003). Adolescent alienation: What is it and what can educators do about it? *Intervention in School and Clinic*, 39(1), 3-9. <https://doi.org/10.1177/10534512030390010101>
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (23. Bs.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Bs.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelik, F. (2005). *Ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Çiftçi, G. (2009). *İlköğretim okullarının bürokratikleşme düzeyi ile öğrenci yabancılaşması arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Çoşkun, Y., & Altay, C.A. (2009). Lise öğrencilerinde yabancılaşma ve benlik algısı ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Bilimleri Dergisi*, 29, 41-56. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruaeabd/issue/370/2112>
- Deniz, O., & Etlan, E. (2009). Kırdan kente göç ve göçmenlerin uyum süreci üzerine bir çalışma: Van örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 472-498.
- Duru, E. (1995). *Üniversite öğrencilerinde yabancılaşma ve yalnızlık düzey ilişkileri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Erjem, Y. (2005). Eğitimde yabancılaşma olgusu ve öğretmen: Lise öğretmenleri üzerine sosyolojik bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4). <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26122/275175>
- Eunsook, L. (2007). Construction of a structural model about male and female adolescents' alienation, depression, and suicidal thoughts. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 37(4), 576-585. <https://doi.org/10.4040/jkan.2007.37.4.576>
- Gao, Y., Zhang, W., Deng, Q., Sun, C., Gao, F., & Chen, Y. (2020). Shyness and social adjustment in Chinese college students: A moderated mediation of alienation and school connectedness. *Current Psychology*, 1-9. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01073-9>
- Gedik, A. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi bağlamında okula yabancılaşma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Goodwin, B. (2000). *Raising the Achievement of Low-Performing Students. Policy Brief*. (ED442807). ERIC. <https://eric.ed.gov/?id=ED442807>

- Gün, Z., & Bayraktar, F. (2008). Türkiye'de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 167-176.
- Hadjar, A., Grecu, A., Scharf, J., de Moll, F., Morinaj, J., & Hascher, T. (2021). Changes in school alienation profiles among secondary school students and the role of teaching style: Results from a longitudinal study in Luxembourg and Switzerland. *International Journal of Educational Research*, 105, 101697. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101697>
- Han, F., & Demirtaş, H. (2021). Zorbalığa maruz kalmanın sınıf iklimine ve okula yabancılaşmaya etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 2297-2322. <https://10.17679/inuefd.987106>
- Hascher, T., & Hagenauer, G. (2010). Alienation from school. *International Journal of Educational Research*, 49(6), 220-232. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2011.03.002>
- Katıtaş, S. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okula yabancılaşma ve okulu bırakma eğilimi (Şanlıurfa İli Örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Harran Üniversitesi.
- Kumari, S., & Kumar, P. (2017). Student alienation among college students in relation to their (restrictive-permissive) parental behaviour. *International Journal of Advanced Education and Research*, 2(3), 204-211.
- Lane, E. J. (1999). Correlates of social alienation among high school students. *College Student Journal*, 33(1), 7-9.
- Mann, S. J. (2001). Alternative perspectives on the student experience: alienation and engagement. *Studies in Higher Education*, 26(1), 7-19. <https://doi.org/10.1080/03075070020030689>
- Mau, R. Y. (1992). The validity and devolution of a concept: Student alienation. *Adolescence*, 27, 731-742.
- Morinaj, J., Hadjar, A., & Hascher, T. (2020). School alienation and academic achievement in Switzerland and Luxembourg: a longitudinal perspective. *Social psychology of education*, 23(2), 279-314. <https://doi.org/10.1007/s11218-019-09540-3>
- Nar, B. (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri (Dilovası örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Newman, F.M. (1981). Reducing student alienation in high schools: Implications of theory. *Harvard Educational Review*, 51(4), 546-64. <https://doi.org/10.17763/haer.51.4.xj67887u8715t66t>
- Örücü, E. , Kurt, P. & Hasırcı, I. (2022). Mülteci öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik tutumlarının okula yabancılaşma üzerindeki etkisinde derste yapılan etkinliklerin aracılık rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 191-208. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-884168>
- Özdemir, N. (2011). *Düzenli fiziksel aktivitenin ilköğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma ve yalnızlık düzeyleri üzerine etkileri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Özsarı, M.P. (2015). *4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma ve sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Pala, M.F. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma sorunu: İstanbul ili Silivri ilçesi örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Polat, Ş., & Özdemir, M. (2018). Ortaokul öğrencilerindeki eğitim stresi, okul tükenmişliği ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1395-1406. <https://10.24106/kefdergi.1848>
- Quin, D.B. (2006). Our child doesn't talk to us anymore: Ailenation immigrant Chinese families. *American Anthropological Association*, 37(2), 162-179. <https://doi.org/10.1525/aeq.2006.37.2.162>

- Sanberk, İ. (2003). *Öğrenci yabancılaşma ölçeği (Bir geçerlik ve güvenirlik çalışması)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Schulz, L. L. (2011). Targeting school factors that contribute to youth alienation: focused school counseling programs. *Journal of Instructional Psychology*, 38(2), 75-84.
- Seeman, M. (1959). On meaning of alienation. *American Sociological*, 24, 783- 790. <https://doi.org/10.2307/2088565>
- Şimşek, H., & Atas-Akdemir, Ö. (2015). Üniversite öğrencilerinde okula yabancılaşma. *Curr Res Educ*, 1(1). 1-12.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Upper Sadle River: Pearson.
- Tezcan, M. (1985). *Gençlik ve yabancılaşma*. A.Ü. Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Tolan, B. (1981). *Çağdaş toplumun bunalımı anomi ve yabancılaşma*, (2. Baskı). İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- Toros, A. (2008). *Sorunlu bölgelerde göç*. Global Strateji Enstitüsü.
- Trent, F. (2001). *Aliens in the classroom?*, Biennial meeting of the society for research in child development, 10-15, Washington (ED245153.)ERIC. <https://eric.ed.gov/?id=ED470617>
- Trusty, J.ve Dooley-Dickey, K. (1993). Alienation from school: An exploratory analysis of elementary and middle school students preceptions. *Journal of Research and Development in Education*, 26 (4). 232-242.
- Türk, T. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinde duygusal istismar, disiplin cezaları ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Uzun, Ö. (2006). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerine etki eden sosyo-demografik değişkenlerin belirlenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Williamson, I. ve Cullingford, C. (1998). Adolescent alienation: Its correlates and consequences. *Educational Studies Journal*, 24(3). 211-333. <https://doi.org/10.1080/0305569980240306>
- Yakut, S. (2016). *Öğretmenlerde yabancılaşma, yalnızlık ve dindarlık ilişkisi: Polatlı örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Yiğit, S. (2010). *İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT**Introduction**

The phenomenon of alienation, which is defined as the separation of the individual from himself, natura and social environment (Tolan, 1981), and distance from someone or something (object, work, social environment, etc.) (Aydoğan, 2015), is one of the psychological situations that people can constantly encounter (Şimşek and Atas- Akdemir, 2012). In the alienation process, the individual leaves the position of the subject of his actions, becomes an object, and comes under the control of machines, institutions, media, and others (Erjem, 2005). According to these definitions, alienation is the deterioration of an individual's relationship with himself or the other.

Education is one of the areas affected by alienation (Tezcan, 1985). The alienation in education can be expressed as the lack of a student's sense of belonging and attachment in the school environment (Schulz, 2011). In alienation from school; students break away from the learning process (Brown et al., 2003) and stay away from the social group or activity they need to be in (Mann, 2001).

Method

Since this study aims to examine school alienation in adolescents in terms of various variables (gender, migration experience, perceived academic success level, perceived economic level, type of school attended, class level, and perception of school security), it is a correlational study. Relational (correlational) study is research conducted to determine the relationships between two or more variables and to obtain clues about cause and effect (Büyüköztürk, et al, 2013).

Results

In this study, the relationship between school alienation and gender, migration experience, perceived academic success level, perceived economic level, type of school attended, class level, and perception of school security of adolescents attending in different high schools were examined. 556 high school students in Van province participated in the research. In the study, the lowest score that can be obtained from the scale (Student Alienation Scale) which used to determine the level of alienation of the participants from school was 17 and the highest score was 85, and it was found that the average score of adolescents' alienation from school was 44.86.

In the current study, it was found that the alienation levels of the students differ according to the their grade level, the type of school attended, the level of academic achievement, and the perception of school security. In addition, the findings of the study also demonstrated that as the grade level increased, alienation increased, that is, 11th and 12th-grade students were more

alienated than 9th and 10th-grade students. According to the variable of school type attended, it was found that Science High School students were significantly more alienated from school than Vocational High School students. It was found that students with low and middle school achievements were significantly more alienated than students with high school achievements. According to the findings of the study, it was found that students who do not feel safe at school are significantly more alienated from school than students who feel safe at school.

Discussion & Conclusion

Establishing a safe climate at school, conducting adaptation programs for new students, and conducting social activities so that students can get to know each other and being familiar can reduce the alienation of adolescents from school. The student-oriented course of the lessons and the application of different assessment and evaluation options that will enable each student to experience the feeling of success can provide students with the opportunity to express themselves academically. By doing this the level of school engagement of the adolescent who can express himself academically and socially may increase. This can prevent alienation. For the healthy personality development of students with high academic success, it is important to bring to the fore features such as sports, art, self-expression, and interpersonal relations, which are outside of academic skills. Success in both academic and social areas can also reduce the level of alienation from school.

Based on the findings of the study, researchers who want to work on this subject; can examine the relationship between alienation from school and other variables such as depression, social media addiction, and smartphone addiction. In this study, the relationship between school alienation and migration was examined. Replication of the study can be done by researchers who can examine the relationship between school alienation and migration, especially in regions where immigration is intense and where cultural differences are experienced intensely.